

בא ראה, בכל זמן שהנשמה הקדושה הזו נדבקת באדם, אהוב רבוננו הוא. כמה שומרים שומרים אותו מכל הצדדים, רשום הוא לטוב, למעלה ולמטה, והשכינה הקדושה שורה עליו.

ובזמן שהוא מסטה את דרכו, השכינה מסתלקת ממנו, והנשמה הקדושה לא נדבקת בו. ומצד הנחש הרע התקיף מתעוררת רוח אחת שמשוטטת והולכת בעולם, שלא שורה אלא במקום שהקדושה העליונה הסתלקה משם, ואז האיש נטמא, ונפגם בבשרו במראה פניו בכל.

ובא ראה, משום שנפש חיה היא קדושה עליונה, כשמושכת אותה הארץ הקדושה ונכללת בתוכה, אז קוראים לה נשמה, וזו היא שעולה למעלה ומדברת לפני המלך הקדוש, ונכנסת בכל השערים, ואין מוחה בידה, ועל פן נקראת רוח ממללא, שהרי לכל שאר הנפשות אין רשות לדבר לפני המלך, פרט לזו.

ועל פן התורה מכריזה ואומרת: (תהלים לד) נצר לשונך מרע וגו', וכתוב (משלי כא) שמר פיו ולשונו וגו'. משום שאם שפתותיו ולשונו מדברים דברים רעים, אותם הדבורים עולים למעלה, ובשעה שעולים, הכל מכריזים ואומרים: הסתלקו מסביב הדבור הרע של פלוני! פנו מקום לדרכו של הנחש התקיף! אז הנשמה הקדושה עוברת ממנו ומסתלקת ולא יכולה לדבר, כמו שנאמר (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב.

ואותה הנשמה עולה בבושה, בצרה של הכל, ולא נותנים לה מקום כמקדם. ועל זה כתוב, שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו. נפשו ודאי. אותה שהיתה מדברת, נעשתה משתקת משום הדבור הרע. ואז מזדמן הנחש, שהכל חוזר למקומו, וכשאותו הדבור הרע עולה בדרכים ידועות ושורה לפני הנחש התקיף, כמה רוחות מתעוררות בעולם, ורוח יורדת מהצד ההוא, ומוצאת אותו האיש מעורר אותו בדבור רע, והרוח הממללת הקדושה הזו עוברת ממנו. אז שורה עליו ומטמאת אותו, ואז הוא סגור.

כמו שענשו של האיש הזה משום דבור רע, כך ענשו משום דבור טוב, שבא לידו ויכל לדבר ולא דבר. משום שפגם אותה הרוח

הממללת, שהיא מתקנת לדבר למעלה ולדבר למטה, והכל בקדשה. כל שכן אם העם הולכים בדרך עקמה, והוא יכול לדבר להם ולהוכיח אותם, ושותק ולא מדבר, כמו שאמרנו שכתוב נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר.

נעפר במכות של טמאה. וזהו שאמר דוד המלך, מלקה בזה ומתפנה ממנו, שכתוב (תהלים פז) פנה אלי וחנוני. מה זה פנה אלי? כמו שנאמר (במדבר יב) ויפן אהרן. ירדו רבי חייא ורבי יוסי ונשקוהו. התחברו יחד כל אותה הדרך. קרא עליהם רבי חייא, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. אמר רבי יוסי, הנגע הזה בכל הגונים שלו התעוררו החברים, והכהן היה יודע בהם לטהר ולטמא, היה יודע אותם שהיו יסורים של אהבה, או אותם שנמצאו במי שמאס בו רבנו והרחיק אותו, שהרי לפי דרכי האיש גורם נגע בעולם.

כתוב (תהלים קמא) אל תט לבי לדבר רע להתעולל עללות ברשע. מכאן שנינו, בדרך שבה רוצה אדם ללכת, בה מנהיגים אותו. אמר רבי יצחק, הפסוק הזה קשה, וכי הקדוש ברוך הוא מסטה את האדם ללכת בדרך של חטא ולעשות מעשים רעים? אם כן, אין דין בזה העולם ולא בעולם הבא, והתורה לא מתקנת, שכתוב בה אם תשמע ואם לא תשמע!

אף דוד הזהיר את לבו להנהיגו בדרך אמת, כמו שנאמר (דברים ד) והשבת אל לבבך. מה זה והשבת? אלא פעם אחת ופעמים ושולש לחזר כנגדו, ולהוליק ולהזהיר אותו. וכך אמר לו: אל תט לבי לדבר רע. ללבו אמר דוד, (פלומר) אל תטה לפי דרכי האדם (וכך אמר לו: לבי, אל תט לדבר רע. שהרי דבר) רע גורם נגע בעולם, והדין שורה בעולם, והינו נגע צרעת.

נגע צרעת, הנה התעוררו החברים, אבל צרעת כתרגומו. אמר רבי יהודה, מה זה כתרגומו? הסגרה, שסוגר ולא פותח. וכשהוא סוגר ולא פותח, הוא נקרא נגע. רבי יוסי אמר, שאין האבות נהנים, כל שכן הבנים, והינו שכתוב נגע צרעת כי תהיה באדם, באדם ממש, ומכאן יורד למי שיוורד. נמצא נגע לכל מאותה ההסגרה.

אמר רבי יצחק, ודאי זהו סוד הדבר, שכתוב (איכה ב) נאר מקדשו. מה הטעם? משום שבני העולם גרמו את זה, שכתוב (במדבר יט) את מקדש ה' טמא, טמא ממש. אמר רבי אלעזר, טמא, משום שהסתלקה (השכינה ממנו) מי שהסתלקה, והנחש התקיף שרוי ומטיל זהמא, ומטמא את מי שמטמא, וכלם משום חטאי העולם.

למדנו, כשמתחיל הנחש (החזק) להתגלות, מסתלקים הבנינים והעמודים ועוברים, ובא הנחש התקיף ומטיל זהמא, ואז נמצא המקדש טמא. מי המקדש? כמו שנאמר ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. וכתוב (בראשית ג) והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה. אל האשה ממש, שמקום המקדש נאחז בתוכה, והינו את מקדש ה' טמא, משום חטאו, משום שהתגלה הנחש התקיף.

מה חטאו? זה לשון הרע, שבגלל לשון הרע הנחש מזדמן, בין למעלה בין למטה, שכתוב (במדבר כא) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. השורפים או השרופים לא כתוב, אלא השרפים. מי השרפים? שכתוב (תהלים עד) ראשי תנינים, (שנים. אחד נאחו למעלה ואחד למטה) (שנים, אחד חוזרים לפעמים) וכתוב (ישעיהו ו) שרפים עמדים ממעל לו, ממעל לו ודאי, כמו שנאמר (איוב א) להתיצב על ה', ואז הסגרה בכל, ואין מי שפותח. ועל זה כתוב, (משלי ל) בן דרוך אשה מנאפת אכלה ומחתה פיה וגו'. מה זה מנאפת? מנאפת ממש ודאי, אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און.

אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, ברצון של הכל לא נמצא למטה, אלא משום שנמצא למעלה. ולמעלה לא נמצא, אלא כשנמצא למטה בחטאי העולם, שלמדנו שהכל תלוי זה בזה, וזה בזה.

ואיש כי ימרט ראשו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (קהלת ב) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות וגו'. בכמה מקומות הסתפלותי בדברי שלמה המלך והשגחתי בחכמה הרבה שלו, והסתיר דבריו בתוכו, לתוך ההיכל הקדוש. בפסוק זה יש להסתכל, למה אמר וראיתי אני? וכי שאר בני העולם לא יודעים ולא רואים את זה? אפלו מי שלא יודע חכמה מימיו ולא השגיח בה, יודע את

זֶה שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן הַסְּכָלוֹת פִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, וְהוּא מְשַׁבַּח אֶת עֲצָמוֹ וְאוֹמֵר רְאִיתִי אָנִי?

אָלֵא כִּךְ לְמַדְנֹו, מִי חָכֵם כְּמוֹ שְׁלֵמָה, שְׁבִשְׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁל חֻכְמָה נִקְרָא כְּמוֹ שְׁלֵמְעֵלָה. שֵׁשָׁה יָמִים לְמַעְלָה, שְׁבִיעִי עֲלִיוֹן עֲלֵיהֶם. שֵׁשָׁה יָמִים לְמַטָּה, שְׁבִיעִי עֲלֵיהֶם. שֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְכֶסֶף, הוּא עַל הַכֶּסֶף, שְׁכָתוֹב וַיֵּשֶׁב שְׁלֵמָה עַל כֶּסֶף ה' לְמֶלֶךְ. שְׁבַע כְּתָרִים שֶׁל יָמִים לְמַעְלָה, וְאִז כְּנִגְדָם שְׁבַע שְׁמוֹת לְשְׁלֵמָה, לְהִרְאוֹת בּוֹ הַחֻכְמָה הַקְּדוּשָׁה. וּמִשׁוֹם כִּךְ נִקְרָא שְׁבַע שְׁמוֹת: שְׁלֵמָה. יְדִידָה. אָגוּר. בֶּן יָקָה. לְמוֹאֵל. אִיתִיאֵל. קִהְלֵת.

וְאָמַר שְׁבַע הַבָּלִים. וְמָה שֶׁהוּא רָאָה לֹא רָאָה אָדָם אַחֵר, וּכְשֶׁכֶּסֶס חֻכְמָה וְהַתְעַלָּה לְדְרָגוֹת הַחֻכְמָה, נִקְרָא קִהְלֵת. וְשְׁבַע הַבָּלִים אָמַר, כְּנִגְדֵי שְׁבַע כְּתָרִים שְׁלֵמְעֵלָה, וְכֹל הַבַּל נֶעֱשֶׂה מִמֶּנּוּ קוֹל, וְהָעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקִים אֶלָּא בְּהַבַּל.

וְלְמַדְנֹו מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַהֵבֶל מוֹצִיא קוֹל בְּרוּחַ וּמִים שָׁבוּ, וְאֵין קוֹל אֶלָּא עִם הַבַּל. וְלְמַדְנֹו, בְּשְׁבַע הַבָּלִים מִתְקִימִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחֹנִיִּים. וְלְמַד רַבִּי יִצְחָק, בֹּא תִרְאֶה שֶׁעַל הַהֵבֶל מִתְקִים הָעוֹלָם, שְׁאֵלְמֵלָא לֹא הִיָּה הַבַּל שְׁיוֹצֵא מִן הַפֶּה, לֹא הַתְקִים אָדָם אֶפְלוֹ שְׁעָה אַחַת.

כְּמוֹ כֵּן אָמַר שְׁלֵמָה דְּבָרָיו, שֶׁהָעוֹלָם מִתְקִים בָּהֶם, שְׁבַהֲבַל הַזֶּה מִתְקִים הָעוֹלָם. וְהַהֵבֶל הַזֶּה שְׁמִתְקִים בּוֹ הָעוֹלָם, בֹּא מִן הַהֵבֶלִים שְׁלֵמְעֵלָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב הַבַּל הַבָּלִים, הַבַּל מֵהַהֵבֶלִים שְׁלֵמְעֵלָה, וְכֹל דְּבָרָיו הֵיוּ כֵּךְ. וּבְהַבָּלִים שְׁלֵמְעֵלָה כְּתוּב, (דְּבָרִים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. מָה זֶה מוֹצֵא פִי ה' ? זֶה הַהֵבֶלִים שְׁלֵמְעֵלָה.

וְלְמַדְנֹו, וְרְאִיתִי אָנִי שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן הַסְּכָלוֹת. מִן הַסְּכָלוֹת מִמֶּשׁ בָּאָה תוֹעֵלֶת לְחֻכְמָה. שְׁאֵלְמֵלָא לֹא נִמְצְאָה שְׁטוּת בְּעוֹלָם, לֹא נוֹדְעָה הַחֻכְמָה וְדְבָרֶיהָ. וְלְמַדְנֹו, חַיִּיב הוּא עַל אָדָם שְׁלֵמְד חֻכְמָה לְלַמֵּד מֵעַט מִן הַשְּׁטוּת וְלִדְעַת אוֹתוֹ, מִשׁוֹם שְׁבָאָה תוֹעֵלֶת לְחֻכְמָה בְּשִׁבְלֹו, כְּמוֹ שְׁבָאָה תוֹעֵלֶת לְאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ. שְׁאֵלְמֵלָא הַחֹשֶׁךְ לֹא נוֹדֵעַ הָאוֹר, וְלֹא בָאָה (נִרְאִית) לְעוֹלָם תוֹעֵלֶת מִמֶּנּוּ.

שָׁנָה, שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה, לְחֻכְמָה סֵתָם. שְׁאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אָבָא, בֵּא וּרְאֵה סוּד הַדְּבָר, לֹא מְאִירָה הַחֻכְמָה שְׁלֹמְעֵלָה וְלֹא נְאוּרָה אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַשְּׁטוּת שְׁמַתְעוּרְתָּ מִמְּקוֹם אַחֵר, וְאַלְמָלָא זֶה, אוֹר וּמִשְׁחָה רַבָּה וְיוֹתֵר לֹא הִיְתָה (לְהִיּוֹת), וְלֹא נִרְאָתָה תּוֹעֲלֵתָה שֶׁל הַחֻכְמָה, וּמִשּׁוֹם הַשְּׁטוּת מְאִיר יוֹתֵר, וּמְאִירִים לוֹ יוֹתֵר. זֶהוּ שְׁכָתוּב שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה, לְחֻכְמָה סֵתָם, מִן הַסְּכָלוֹת סֵתָם. וְכִף לְמַטָּה, אֲלֵמָלָא לֹא הִיְתָה שְׁטוּת מְצוּיָה בְּעוֹלָם, לֹא הִיְתָה הַחֻכְמָה מְצוּיָה בְּעוֹלָם.

וְהִינּוּ שָׂרֵב הַמְּנוּנָא סְבָא, כְּשֶׁהִיוּ לוֹמְדִים מִמְּנוּ הַחֲבָרִים סוּדוֹת הַחֻכְמָה, הִיָּה מְסֻדָּר לְפָנֵיהֶם פֶּרֶק שֶׁל דְּבָרֵי שְׁטוּת, כְּדֵי שֶׁתִּבְאֵ תּוֹעֲלַת לְחֻכְמָה בְּשִׁבִילוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קֹהֶלֶת ט') יָקָר מַחֲכָמָה וּמְכַבּוּד סְכָלוֹת מְעַט, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא הַתְּקוּן שֶׁל הַחֻכְמָה וְכַבּוּד הַחֻכְמָה. וְעַל זֶה כָּתוּב, וְלִבִּי נִהְגַּ בְּחֻכְמָה וְלֵאחֲזֵז בְּסְכָלוֹת.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יָקָר מַחֲכָמָה וּמְכַבּוּד, כְּלוּמַר, כְּבוֹד הַחֻכְמָה וְהִנּוּי שְׁלָה וְהִיקָר שֶׁל הַכְּבוֹד שְׁלֹמְעֵלָה מַה הוּא? סְכָלוֹת מְעַט, מְעַט שֶׁל שְׁטוּת, מְרָאָה וּמְגַלָּה אֶת כְּבוֹד הַחֻכְמָה וְהַכְּבוֹד שֶׁל מְעֵלָה יוֹתֵר מִכָּל דְּרָכֵי הָעוֹלָם.

בֵּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֲשֶׁךְ, תּוֹעֲלַת הָאוֹר לֹא בָּאָה (נִרְאִיתָ) אֶלָּא מִתּוֹךְ הַחֲשֶׁכָה. (וְלֵעוֹלָם) תְּקוּן הַלְּבָן מֵהוּ? הַשְּׁחָר. אֲלֵמָלָא הַשְּׁחָר לֹא נוֹדַע הַלְּבָן, וּמִשּׁוֹם הַשְּׁחָר מִתְעַלָּה הַלְּבָן וּמִתְיָקֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשָּׁל לְמִתּוֹק בְּמַר, שְׁאִין יוֹדַע אִישׁ טַעַם הַמִּתּוֹק עַד שְׁטוּעַם אֶת הַמַּר. מִי עוֹשֶׂה אֶת זֶה מִתּוֹק? הִנֵּה אוֹמֵר זֶה הַמַּר. וְהִנּוּ שְׁכָתוּב (שׁוֹם ט) גַּם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וְכָתוּב טוֹב אֲשֶׁר תֵּאחֲזֵז בְּזֶה וְגַם מְזֶה אֵל תִּנַּח אֶת יָדְךָ.

שְׁנִינּוּ, בְּכַמָּה דְּרָגוֹת נִקְרָא בֶּן אָדָם: אָדָם, גָּבֵר, אָנוּשׁ, אִישׁ. גְּדוּל שְׁבִכְלָם אָדָם, (מִשּׁוֹם) שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ. וְכָתוּב (שׁוֹם ט) כִּי בְּצִלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וְלֹא כָתוּב גָּבֵר, אָנוּשׁ, אִישׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, וְהִרִי כָתוּב (וַיִּקְרָא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'. מִי צָרִיךְ לְהַקְרִיב קָרְבָן? מִי שֶׁהוּא חוֹטָא, וְכָתוּב אָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא רְאֵה, קִיּוֹם הָעוֹלָם שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים הוּא קָרְבָן, הַנַּחַת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי רְאוּי לְהַקְרִיב לְפָנָיו

את הנחת הזו? הנה אומר זה אדם, שיקר מן הכל. אמר לו, אם כך, הנה כתוב, אדם כי יהיה בעור בשרו וגו', והיה בעור בשרו לנגע צרעת. אמר לו, את זה צריך לטהר הקדוש ברוך הוא יותר מהכל, שמי שהוא בדרגה עליונה של כלם, לא ישב כך.

ומשום כך כתוב באדם, והובא אל הכהן. ובא לא כתוב, אלא והובא. שכל מי שרואה אותו, מתחייב בו להקריבו לפני הכהן, שהדמות הקדושה לא תשב כך. וכתוב איש או אשה כי יהיה בו נגע וגו', ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרת וגו'. ולא כתוב בהם והובא.

אמר לו, והרי כתוב (במדבר יב) והאיש משה, כי זה משה האיש, למה לא נקרא אדם? אמר לו, משום שנקרא עבד למלך, שכתוב (שם) לא כן עבדי משה. (יהושע א) משה עבדי. ואף כך נקרא איש כלפי אדם שלמעלה. אמר לו, אם כך, הרי כתוב (שמות טו) ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, סוד ה' ליראיו. אמר לו, אם כך אני ביניהם (יושב) הושיבו בכל, ובמקום הזה לא זכיתי.

אמר לו, לך לרבי אבא, שאני למדתי ממנו שלא על מנת לגלות. הלא אצל רבי אבא, מצא אותו שהיה דורש ואומר: מתי נקראת שלמות של מעלה (של הכל)? כשיושב הקדוש ברוך הוא בכסא, ועד שלא יושב בכסא, לא נמצאת שלמות, שכתוב (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. משמע שכתוב אדם, שהוא הכלל ושלמות הכל. אמר רבי יהודה, ברוך הרחמן שמצאתי אותו בזה. אמר לו, אם כך, הרי כתוב ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, יפה שאלת.

בא ראה, שם לא נמצאת שלמות של הכל, ומשום כך נקרא איש. אבל כאן שלמות הכל והכלל של הכל, משום כך נקרא אדם. קרא עליו, (תהלים קיט) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

עוד אמר לו, כתוב (שם לו) אדם ובהמה, ולא כתוב איש ובהמה. אמר לו, ולא?! והרי כתוב (שמות יא) למאיש ועד בהמה. אבל מה שכתוב אדם ובהמה, כמו שכתוב (מלכים א-ה) מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר יצא בקיר. דרך הכתוב הוא, שלוקח העליון מכלם והנמוך מכלם. אף כאן העליון של הכל - אדם, והנמוך מהכל - בהמה.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (בראשית ב) וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה. אָמַר לוֹ, בֵּא וּרְאֵה שְׂכָל מַה שְּׁבַעוּלָם אֵינוֹ אֶלָּא בְּשִׁבִיל הָאָדָם, וְכֹלָם בְּגִלְלוֹ מִתְקִימִים וְלֹא נִרְאִים בְּעוֹלָם, וְכֹלָם הִתְעַכְּבוּ עַד שְׁיַבֵּא אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא אָדָם. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם) וְכֹל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בְּאָרְץ וְגוֹ'. טָרָם: עַד שְׁלֹא, כְּתַרְגוּמוֹ. מִשּׁוּם שְׁלֹא נִרְאֵתָה הַדְּמוּת הָעֲלִיוֹנָה. זֶהוּ שְׂכָתוּב וְאָדָם אֵין. כְּלוֹמַר, כֹּלָם הִתְעַכְּבוּ בְּשִׁבִילָהּ שֶׁל הַדְּמוּת הַזֹּאת עַד שְׁנִרְאֵתָה.

וּמִשּׁוּם כִּךְ לֹא נִרְאֵתָה (נִבְרָאָה) הַדְּמוּת הַזֹּאת אֶלָּא בְּדְמוּת שְׂרָאוּיָה לָהּ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מְלֵא, כְּמוֹ שְׁבִאֲרֹנוֹ, שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל וְהַכֹּלָל שֶׁל הַכֹּל.

לְמִדְּנוֹ, בְּשֵׁשִׁי נִבְרָא אָדָם, בְּשַׁעַה שְׁנִשְׁלָם הַכֶּסֶף. וְנִקְרָא כֶּסֶף, שְׂכָתוּב (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעְלוֹת לַכֶּסֶף. וְלִפְיֶכֶךְ נִבְרָא הָאָדָם בְּשֵׁשִׁי, שֶׁהוּא רָאוּי לִישֵׁב עַל הַכֶּסֶף. וְלְמִדְּנוֹ, כִּיּוֹן שְׁנִבְרָא אָדָם, הַכֹּל הִתְתַּקֵּן, וְכֹל מַה שְׁלֵמַעְלָה וְלִמְטָה, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּאָדָם.

שְׁנִינּוֹ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (יחזקאל א) וְדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, הַכֹּלָל שֶׁל הַכֹּל, וְהַכֹּל כְּלוּלִים בְּדְמוּת הַזֹּאת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוּר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּן? אָמַר לוֹ, הַכֹּל הָיוּ פְּנֵי אָדָם, וּבְאוֹתָהּ דְמוּת שֶׁל אָדָם נִרְאִים כָּל הַגּוֹנִים וְכֹל הַדְּמִיּוֹת. כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוֹ, פְּנֵיו פְּנֵי נֶשֶׁר, לֹא שֶׁהוּא נֶשֶׁר, אֶלָּא שְׁנִרְאָה בְּדְמוּת שֶׁל אָדָם, מִשּׁוּם שְׁכוּלָל אֶת כָּל הַגּוֹנִים וְכֹל הַדְּמִיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא רְאֵה, כֹּל מִי שֶׁהוּא תַחַת שְׁלִטוֹנוֹ שֶׁל אָדָם, נִקְרָא אִישׁ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְתַּקֵּן בְּגוֹן שֶׁל אָדָם מִדְּרָגָה אַחֲרַת שְׁהִיָּתָה לוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. שְׁלֵמִדְּנוֹ בְּסוּד עֲלִיּוֹן בְּסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא, כְּשִׁנִּבְרָא אָדָם, יָרַד בְּדְמוּת קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה, וַיִּרְדּוּ עִמּוֹ שְׁתֵּי רוּחוֹת מְשִׁנֵּי צְדָדִים, מִיָּמִין וּמִשְּׂמֹאל, הַכֹּלָל שֶׁל אָדָם. וְהַרוּחַ שֶׁל הַיָּמִין נִקְרָאת נְשָׂמָה קְדוּשָׁה, שְׂכָתוּב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפְּיוֹ נְשָׂמַת חַיִּים. וְהַרוּחַ שֶׁל הַשְּׂמֹאל נִקְרָאת נְפֶשׁ חַיָּה, וְהִיָּתָה הוֹלֶכֶת וַיּוֹרֶדֶת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְלֹא מִתִּישְׁבַת עִם הָאֲחֵרֶת.

כְּבִאֲשֶׁר נִכְנְסָה הַשְּׂכֶבֶת וְאָדָם הָיָה חוּטָא, נַעֲשׂוּ (נשפעה) מְאוֹתָהּ רוּחַ הַשְּׂמֹאל בְּרִיּוֹת שְׂמַתְפִּשְׁטוֹת בְּעוֹלָם, וְגוֹפֶם לֹא הִסְתִּים, וְהִתְחַבְּרוּ עִם גּוֹף הָאָדָם הַזֶּה, עִם זָכָר וּנְקֵבָה, וְנוֹלְדוּ בְּעוֹלָם. וְאֵלוֹ

נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. לְמַדְנֹו, הָעֲלִיוֹנִים מֵהֶם שְׁלֹא נִדְבְּקוּ לְמִטָּה וּתְלוּיִים בְּאֹוִיר, וְשׁוֹמְעִים מֵה שְׁשׁוֹמְעִים מִלְּמַעְלָה, וּמֵהֶם יוֹדְעִים אוֹתָם הָאַחֲרִים לְמִטָּה.

לְמַדְנֹו, מֵהַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה יוֹצְאִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה נִיצוּצוֹת, חֲקוּקִים וְאַחֲזוּזִים יַחַד מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁנִּקְרָאִים גְּבוּרוֹת, (וּמִתְלַפְּדִים) יַחַד וְנִעְשׂוּ אֶחָד (גוּף). וְכִשְׁאַלְהָ נִכְנָסִים לְגוּף, הוּא נִקְרָא אִישׁ. (וְלֹא אִישׁ זֶה) זֶה שְׁשָׁנִינוּ, אִישׁ תָּם וְיִשָּׁר אִישׁ צַדִּיק. וְהָאִישׁ שֶׁל כָּאן, כְּתוּב אִישׁ מִלְּחָמָה, שֶׁהַכֹּל עוֹלָה דִּין, וְהַכֹּל אֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה? לֹא הָיָה בְּיָדוֹ (שֶׁל רַבִּי יִצְחָק)? כָּאוּ שְׁאֵלוּ לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, עוֹד קָשָׁה, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ שְׁכַתוּב, (בְּרַאשֵׁית ב) לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לְקָחָהּ זֹאת. וְשְׁנִינוּ, מִי זֶה אִישׁ חֹסֵד, וְכָאן אֶמְרָתָם שֶׁהוּא דִּין?

אִשָּׁה כֶּף לְמַדְנֹו, הַכֹּל הוּא בְּמִשְׁקַל אֶחָד עוֹלָה, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשׁוּם שֶׁהַדִּינִים הַתַּחְתּוֹנִים אֲחֻזִּים (וּמִתְלַפְּדִים) וּמְחַבְּרִים בְּשַׁעֲרוֹתָיו שֶׁל זֶה, הוּא נִקְרָא הַדִּין הַקָּשָׁה, וְכִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר שֶׁל הָרֹאשׁ – נִמְתָּק, וְהַדִּינִים שֶׁל מִטָּה לֹא מְזַדְּמָנִים, וּמִשׁוּם כֶּף נִקְרָא טְהוֹר. שְׁלֹא נִקְרָא טְהוֹר, אֲלֹא כְּשִׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמָאָה, וְכִשְׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמָאָה נִקְרָא טְהוֹר, שְׁכַתוּב (אִיּוֹב יד) מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְּמֵא. מִטְּמֵא וְדֹאֵי, וְכָאן כְּתוּב וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֹאשׁוֹ קָרַח הוּא טְהוֹר הוּא.

וּבֵא רְאֵה, בְּרֹאשׁ הָאִישׁ הַזֶּה נִיצוּץ הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף גְּלַגְלַת הָרֹאשׁ שֶׁל זֶה אֲדָמָה כְּלָה כְּשׁוֹשְׁנָה, וְהַשַּׁעֲרוֹת אֲדָמוֹת בְּתוֹךְ אֲדָמוֹת, וּתְלוּיִים מִמֶּנּוּ כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁלְּמִטָּה שְׁמַעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם, וְכִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר וְנִגְלָשׁ, מֵהַחֹסֵד הָעֲלִיּוֹן הַכֹּל נִמְתָּק, וְנִקְרָא טְהוֹר עַל שְׁמוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם נִקְרָא עַל שְׁמוֹ – קְדוּשׁ נִקְרָא וְלֹא טְהוֹר? אָמַר לוֹ, לֹא כֶּף, שֶׁקְדוּשׁ לֹא נִקְרָא אֲלֹא כְּשֶׁהַשַּׁעַר תְּלוּי, שֶׁהַקְּדוּשָׁה תְּלוּיָה בְּשַׁעַר, שְׁכַתוּב (בַּמִּדְבָּר ו) קְדוּשׁ יִהְיֶה גְּדֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ. וְזֶה נִקְרָא טְהוֹר, מֵהַצַּד שֶׁתְּלוּיִים לְמִטָּה מִמֶּנּוּ. וּמִשׁוּם כֶּף עוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר וְנִטְהָר.

וּבֵא רְאֵה, כֹּל מִי שֶׁהוּא מִצַּד הַדִּין וְהַדִּינִים נֶאֱחָזִים בּוֹ, לֹא נִטְהָר, עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר. וּמִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר, נִטְהָר. וְאִם תֹּאמַר אָדָם – לֹא כֶּף, שֶׁהָרִי הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, וְנִמְצָאִים בּוֹ רַחֲמִים.

משום כך לא כך, שכל הקדשות והקדושים התיחדו בו. אבל זה – הוא דין, והדינים אחוזים בו, לא נמתק עד שעובר ממנו השער. **בא** ראה, שהרי הלויים שבאו מצד הדין הזה לא נטהרים עד שעובר מהם השער, שכתוב (שם ח) וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וגו'. וכדי שימתקו יותר, צריך הכהן, שהוא מצד החסד העליון, להרים אותם, שכתוב והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה'. כמו שהוא לאיש הזה שלמעלה, שכאשר רוצה להתמתק יותר, מתגלה בו חסד עליון, ונמתק. וממתיק הוא למטה.

והאיש הזה הוא בכלל של אדם, וכשרוצה הקדוש ברוך הוא להלחם בקרב, באיש הזה הוא נלחם בהם בקרב, שכתוב (שמות טז) ה' איש מלחמה, באיש הזה ממש. ולא נלחם בהם בקרב, עד שעובר לו שער הראש, כדי שישתלשלו מהשתלשלותם, וישברו כל אותם הכתרים האחוזים בשערות. זהו שכתוב (ישעיה ז) ביום ההוא יגלח ה' וגו', בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה.

למדנו, וכה תעשה להם לטהרם. מה זה וכה? כמו שלמעלה, הזה עליהם מי חטאת, שיורי הטל של הבודלח כאן מי חטאת, שהם שיורי הטל. לעתיד לבא כתוב, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים. וכבסו בגדיהם, כמו שלמעלה, שתקוני האיש הזה רוחצים בחסד עליון, ונטהר מן הכל.

ושנינו, למה כתוב בתער, ולא במספרים? אלא, משום שיעבר השער בשרשו ויעברו ממנו הדינים התחתונים מהשתלשלותם. ובזמן שיכשרו המעשים למטה, עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר לו את השער הזה ולגלח אותו, כדי שלא יצמח וירבה, שכתוב כי ימרט ראשו.

אמר רבי יצחק, גדול מכל הלויים היה קרח, שעשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כמו שלמעלה, וקרא לו קרח. מתי? בשעה שגלח בשבילו את האיש הזה, שכתוב קרח הוא.

וכשראה קרח את ראשו בלי שער וראה את אהרן מתקשט בקשוטי מלכים, הזדלזל בעיניו וקנא לאהרן. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני עשיתי אותך כמו שלמעלה, לא רצית לעלות

לְעִלּוּנִים, רַד לְמִטָּה וְתִהְיֶה בְּתַחְתּוֹנִים. שְׁכָתוּב (במדבר טז) וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאוּלָה. מֵהוּ הַשְּׂאוּל? גִּיהֶנֶם, שְׁשָׁם צוֹחִים הֶרְשָׁעִים, וְאִין מִי שְׁמֶרְחָמִים עָלֵיהֶם. וְעִתִּידִים הֵם לְחִיּוֹת וְלַעֲלוֹת כְּשִׁיעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֲמוֹ וְלִהְיוֹתָם, שְׁכָתוּב (שמואל-א ב) ה' מִמִּית וּמְחִיָּה מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעַל.

וְאִם מִפְּאֵת פְּנֵיו יִמְרֹט רֵאשׁוֹ. לְמִדְּנוּ, יֵשׁ פְּנִים וַיֵּשׁ פְּנִים. וּמִי הַפְּנִים הִלְלוּ? אֵלוֹ הֵם שְׁנִקְרָאִים פְּנִים שֶׁל זַעַם. וְכֹל אֵלוֹ שְׁתְּלוּיִים מֵאוֹתָם פְּנִים חֲצוּפִים, כָּלָם תְּקִיפִים, כָּלָם לֹא מֶרְחָמִים. וּכְשִׁעוֹבֵר הַשְּׁעָר מִצַּד אוֹתָם הַפְּנִים, כָּלָם עוֹבְרִים וְנִשְׁבְּרִים.

שְׁלִמְדָנוּ, כָּל אוֹתָם שְׁתְּלוּיִים מֵהַשְּׁעָר שֶׁל הָרֵאשׁ, הֵם עִלּוּנִים עַל הָאֲחֵרִים וְלֹא חֲצוּפִים כְּמוֹתָם, וְכֹל אוֹתָם שְׁתְּלוּיִים מִצַּד הַשְּׁעָר שֶׁל אוֹתָם הַפְּנִים, כָּלָם חֲצוּפִים וְתְקִיפִים, וּמִשׁוּם כֶּף פְּנֵיו מִלְּהֻטִים כָּאֵשׁ, מִשׁוּם הַנִּיצוּץ שֶׁל הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה. וּבִזְהָ כְּתוּב (איכה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. (תהלים לד) פְּנֵי ה' בַּעֲשֵׂי רַע.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהוּ נִגְע לָבֵן אֲדַמְדָּם? נִגְע מִמֶּשׁ הוּא, אִם נִרְאָה לָבֵן, וְהָאָדָם לֹא עָבַר. מִשְׁמַע שְׁכָתוּב לָבֵן אֲדַמְדָּם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שֶׁהַלָּבֵן לֹא נִרְאָה אֲלָא עִם אָדָם, כְּמוֹ הַלָּבֵן וְהָאָדָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֵף עַל גֵּב שֶׁהַלָּבֵן נִרְאָה, אִם הָאָדָם לֹא הוֹלֵךְ – נִגְע הוּא, שְׁכָתוּב (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ. וּכְשִׁמְלִבִין, כָּל הֶרְחָמִים נִמְצָאִים, וְדִינִים לֹא נִמְצָאִים. (שְׁהַרִי נַעֲקִרוּ).

לָמַד רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב נִגְע הוּא, וְכְתוּב נִגְע הִיא. אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אֲלָא כְּשֶׁהִנְקָבָה נִטְמָאת מִשׁוּם חֲטָאֵי הַתַּחְתּוֹנִים, כְּתוּב נִגְע הִיא. וּכְשֶׁהִזְכָּר לֹא נִטְהָר מִשׁוּם חֲטָאֵי הַתַּחְתּוֹנִים, כְּתוּב נִגְע הוּא. וְהַדְּבָרִים הִלְלוּ נוֹדְעִים לְכַהֵן, הַדִּינִים שְׁבָאִים מִזֶּה וְהַדִּינִים שְׁבָאִים מִזֶּה. וְנוֹדְעִים הַקְּרִבְנוֹת שְׁצָרִיךְ לְהַקְרִיב, שְׁכָתוּב זָכָר תָּמִים, וְכְתוּב נִקְבָּה תְּמִימָה יְבִיאָנָה. שְׁהַרִי הַדְּבָרִים נוֹדְעִים מֵאִיפָה בָּאוּ הַדִּינִים וּמֵאִיפָה אוֹתָם הַחֲטָאִים, שְׁאֲחוּזִים בָּזֶה אוּ בָזֶה. וְעַל כֵּן כְּתוּב, (תהלים נא) זָבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה. לְהוֹצִיא שְׁאָר הַקְּרִבְנוֹת שֶׁלֹּא כְּתוּב רוּחַ נִשְׁבְּרָה, שֶׁהֵם שְׁלוֹם לְעוֹלָם וְשִׁמְחַת הָעִלּוּנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

וְאִם יִרְאָנָה הַכַּהֵן. שָׁנָה רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (תהלים סח) שִׁמְעַ תְּפִלָּה עֲדִיךָ יְגוֹ'. שִׁמְעַ תְּפִלָּה – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר,

שמע תפלה?! שומע תפלות הִיָּה צָרִיךְ להיות! מה זה שמע תפלה?
אלא תפלה זו כנסת ישראל, שהיא תפלה, שכתוב (שם קט) ואני תפלה.
(תהלים טט) ואני תפלתי) וְדָוִד אָמַר אוֹתָהּ בְּשָׁבִיל כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. ומה שאמר
ואני תפלה, הכל אחד, ועל זה שמע תפלה, וזו תפלה של יד, שכתוב
(שמות יג) על ידְכָה, בה"א.

עֲדִיף כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ – בְּשֶׁעָה שֶׁהַגּוֹף שְׂרוּי בְּצַעַר, בְּמַחְלוֹת וּמְכוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבָשָׂר כִּי יִהְיֶה בְּעוֹרוֹ. אֵת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר.
הַבָּשָׂר הַחַי. וּמִשּׁוֹם כֶּף לֹא כָּתוּב כָּל רוּחַ יָבֹאוּ, אֲלֵא כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ.
מה זה עדיף? אלא כמו שנאמר והובא אל הכהן, זה הוא הקדוש
ברוך הוא. זהו שכתוב ואם יראנה הכהן. בא ראה, במקום אחד אהרן
הכהן, ובמקום אחר הכהן סתם, וזה הקדוש ברוך הוא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהָרִי כָּתוּב נִגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאֶדָם וְהוּבָא אֶל
הַכֹּהֵן, אִם כֶּף, זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אָמַר לוֹ, כֵּן, מִשּׁוֹם שְׁבוּ
תְלוּיָהּ כָּל טְהוֹרָה וְכָל קִדְשָׁהּ. אָמַר לוֹ, אִם כֶּף, לָמָּה וְהוּבָא? וְהַעֲלֶה
הִיָּה צָרִיךְ להיות! אָמַר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז) וְהוּבָא אֵת בְּדִיו
בְּטַבְעֵת, שְׁמִכְנִיס זֶה לַתּוֹךְ זֶה. אֵף כֶּאֱנַן וְהוּבָא, שְׁיִכְנִסוּ לַכֹּהֵן לְטַהַר
אוֹתוֹ (בְּשַׁחֲזָר בּו) וַיִּכְנִיסוּ דָבָר לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֶּף שְׁנִינּוּ, נִגַע צָרַעַת: נִגַע – הוּא הַדִּין הַקָּשֶׁה הַשְּׂרוּי
בְּעוֹלָם. צָרַעַת – הַסְּגָרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַסְּגָר הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן.
הַסְּגָר שֶׁל הַטּוֹב הַעֲלִיּוֹן שֶׁלֹּא יוֹרֵד לְעוֹלָם. כִּי תִהְיֶה בְּאֶדָם – בְּאֶדָם
סֵתֵם. וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן – זֶה הַכֹּהֵן שֶׁלֹּא מְתַקֵּן לְפִתְחֵי אוֹתוֹ
הַסְּגָר וְלַהֲדַלִּיק מְאוֹרוֹת, שְׁיִמְצְאוּ עַל יָדוֹ בְּרָכוֹת לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה,
וַיַּעֲבֹר וַיִּסְתַּלַּק אוֹתוֹ הַנֶּגַע, וַיִּשְׁרָה אוֹר שֶׁל רַחֲמִים עַל הַכֹּל, וּמִשּׁוֹם
כֶּף וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן.

בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה צָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ גַּם לְנִסְתָּר דְּתוֹרָה

בעת שהאדם עוסק בעסקיו בעניני עולם הזה צריך לדבק את עצמו בהבורא יתברך
ולא יהיה נפרד מדבקותו, על דרך שאמר רבי שמעון בן יוחאי כל ימי אתקטונא
בקטורא חדא בקודשא בריה הוא. ואפילו בעת שעוסק בתורה, לא די מה שמדבק
את עצמו בהתורה באהבתה, כי אם שצריך לדבק את עצמו גם להנסתר שבה שהוא
המאציל העליון יתברך שמו וכו'.

(מבשר צדק פרשת בא)